

УДК 38.22:347.51

Васильців Т. Г.

tgvas77@ukr.net, ORCID ID: 0000-0002-2889-6924

Researcher ID: I-3835-2017

*д.е.н., проф., професор кафедри фінансів, економічної безпеки,
банківської справи та страхового бізнесу,*

Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів

Васильців Г. В.

vgv100@ukr.net, ORCID ID: 0000-0003-2895-4589

Researcher ID: I-3637-2019

директор,

Львівська обласна асоціація малого і середнього підприємництва, м. Львів

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ВЛАДИ, БІЗНЕСУ, НАУКИ ТА ГРОМАДСЬКОСТІ ¹

Анотація. У дослідженні наголошено на актуальності формування та реалізації політики спільної соціальної відповідальності влади, бізнесу, науки та громадськості за забезпечення поступального і структурно збалансованого поступу територій. Аргументовано, що ця проблематика істотно актуалізувалася за недостатньої соціальної захищеності населення України та високого рівня соціальної вразливості окремих категорій населення; загострилася в умовах російсько-української війни. Метою дослідження є визначення (на прикладі одного з бізнес-проектів) інструментів спільної соціальної відповідальності представників влади, бізнесу, науки та громадськості, реалізація яких забезпечує синергійні ефекти у вигляді досягнення більш якісної та ефективної державної політики соціального захисту й підтримки населення, стимулювання розвитку бізнесу, інклюзії науки в реальний сектор економіки, громадського контролю. На основі статистичних даних на прикладі Львівської області відображено наявність негативних тенденцій до послаблення розвитку регіональної промисловості за 2011–2020 рр. в аспектах: динаміки обсягів реалізованої промислової продукції (товарів, послуг) за окремими галузями промисловості; частки промислової продукції за галузями промисловості; чисельності промислових підприємств за розмірами та їх часткою у загальній кількості промислових підприємств відповідного розміру; кількості зайнятих на промислових підприємствах за розмірами та їх часткою у загальній чисельності зайнятих на підприємствах відповідного розміру; частки великих промислових підприємств у загальних обсягах реалізованої промислової продукції. Визначено функції, завдання та можливості суб'єктів публічно-приватного партнерства, а саме: влади, бізнесу, науки та громадськості. Обґрунтовано аспекти прикладу формування й втілення в життя публічно-приватної соціально відповідальної політики у формі реалізації ініціативного соціального проекту “Розробка та виготовлення механіко-електричного складного триколісного велосипеда” з універсальним складаним заднім мостом. Визначено інструменти започаткування, залучення партнерів, розвитку та ефективізації реалізації цього соціально відповідального проекту, забезпечення поширення таких позитивних практик на інші території чи регіони країни.

Ключові слова: соціальна відповідальність, публічно-приватне партнерство, влада і бізнес, наука і громадськість, соціально відповідальний бізнес-проект.

Vasylytsiv Taras

tgvas77@ukr.net, ORCID ID: 0000-0002-2889-6924

Researcher ID: I-3835-2017

Doctor of Economics, Professor, Professor

at the Department of Finance, Economic Security, Banking and Insurance Business,

Lviv University of Trade and Economics, Lviv

¹ Стаття підготовлена у межах виконання НДР “Механізми проактивної політики зниження соціальної вразливості населення (на прикладі Карпатського регіону України)” (номер державної реєстрації 0121U112014).

Vasylytsiv Grygoriy

vgy100@ukr.net, ORCID ID: 0000-0003-2895-4589

Researcher ID: I-3637-2019

Director,

Lviv Regional Association of Small and Medium Entrepreneurship, Lviv

SOCIAL RESPONSIBILITY OF GOVERNMENT, BUSINESS, SCIENCE AND PUBLIC

Abstract. *The study emphasizes the urgency of forming and implementing a policy of joint social responsibility of government, business, science and the public to ensure progressive and structurally balanced progress of the territories. It is argued that this issue has become significantly more relevant due to insufficient social protection of the population of Ukraine and a high level of social vulnerability of certain categories of the population exacerbated during the Russian-Ukrainian war. The aim of the study is to identify (on the example of one of the business projects) instruments of joint social responsibility of government, business, science and the public, the implementation of which provides synergistic effects in the form of achieving better and more effective state policy of social protection and support through inclusion of science in the real sector of the economy and public control. Based on statistical data on the example of Lviv region, the presence of negative trends to weakening the development of regional industry in 2011–2020 in the following aspects: the dynamics of industrial products (goods, services) sales by industry; shares of industrial products by industry; the number of industrial enterprises by size and their share in the total number of industrial enterprises of the corresponding size; the number of employees at industrial enterprises by size and their share in the total number of employees at enterprises of the corresponding size; shares of large industrial enterprises in the total volume of sold industrial products. The functions, tasks and capabilities of the subjects of public-private partnership, namely government, business, science and the public, have been identified. Aspects of the example of formation and implementation of public-private socially responsible policy in the form of implementation of the initiative social project "Development and manufacture of mechanical-electric folding tricycle" with a universal folding rear axle are substantiated. The tools for initiating, involving partners, developing and improving the implementation of this socially responsible project, ensuring the spread of such positive practices in other territories or regions of the country are identified.*

Key words: social responsibility, public-private partnership, government and business, science and public, socially responsible business project.

JEL Classification: E20, H11, I18, L21

DOI: <https://doi.org/10.36477/2522-1256-2022-33-04>

Постановка проблеми. Людина, її життя і здоров'я, добробут та захищеність – найвища соціальна цінність та інтерес, провідне завдання належно функціонуючої держави. Це, однак, означає не лише політику соціального захисту і підтримки (фінансування програм соціально вразливих категорій населення та гарантування мінімальних соціальних стандартів для решти населення), але й надання умов для функціонування суб'єктів бізнесу, особливо реального сектора економіки, які створюють робочі місця, забезпечують доходи населення, формують бюджетно-ресурсний потенціал соціальної політики. Умови війни та воєнного часу надають нових більш виразних барв цій проблематиці, у т. ч. з позиції поглиблення соціальних проблем і загострення практично всіх аспектів соціальної уразливості населення України.

Ще більші ефекти синергії у визначеному сенсі формуються за умови державно-приватної участі

у реалізації соціально відповідальних проектів. Натомість у Львівській області на сучасному етапі характерними стали тенденції до зменшення обсягів виробництва окремих груп промислової продукції, послаблення ролі та внеску низки найбільш продуктивних та високотехнологічних галузей реального сектора регіональної економіки, закриття низки великих промислових підприємств, розукрупнення промислового бізнесу та звільнення частини персоналу, що призвело до зменшення обсягів виробництва продукції, у т.ч. соціально значимої, скорочення зайнятості та активізації зовнішніх міграційних процесів, наповнення внутрішнього ринку продукцією імпорту, послаблення соціалізації у відносинах "бізнес – суспільство". Це актуалізує завдання ідентифікації перспективних проектів та обґрунтування засобів їх впровадження, орієнтованих на зростання ефективності публічно-приватної (із залученням представників влади, бізнесу,

науки та громадського сектора) політики з відновлення виробничого потенціалу краю з одночасним проспектом його розвитку у фокусі підтримки соціальної стабільності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам формування та реалізації соціально орієнтованої поведінки суб'єктів господарювання, у т. ч. з актуалізацією ролі соціальної відповідальності бізнесу в економічному та суспільному розвитку, присвячено достатньо багато уваги у публікаціях О. Білана [2, с. 75–79], О. Герасименко [5, с. 39–43], О. Карпенка [6] та ін. дослідників. Аспекти управління політикою соціальної відповідальності на підприємствах розкриті в працях С. Гринкевич [3, с. 24–27], С. Левицької [7, с. 255–262], О. Чижин [10, с. 127–130]. Публічно-приватні практики та підходи до підготовки і реалізації проектів соціальної відповідальності представників держави, бізнесу, громадськості, ін. суб'єктів стали предметом наукових дискурсів О. Бедзай, Т. Федченко [1, с. 70–74], Р. Лупака [8, с. 320–325], О. Рудковського [4, с. 4–8], А. Мостепанюка [9, с. 13–22] та ін. науковців. Однак сучасні реалії, у т. ч. війни, потреба в застосуванні більш комплексних інструментів співпраці, зокрема представників владних структур, підприємницького сектора, науки й громадськості, вирішення ширшого спектру соціально-економічних проблем розвитку територій, обумовлюють потребу в нових підходах до дослідження практик розвитку публічно-приватного партнерства у сфері соціальної відповідальності.

Постановка завдання. Метою статті є актуалізація уваги до проблем занепаду реального сектора економіки регіону, послаблення його внеску в соціально-економічний розвиток, а також розробка прикладних рекомендацій щодо ефективізації регіональної політики, з одного боку, підтримки проектів зі збереження та розвитку виробничої бази, а, з іншого, – реалізації соціально відповідальної поведінки із залученням до цих процесів представників бізнесу, влади, науки та громадськості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Львівська область як в історичному проспекті, так і в нинішніх реаліях відноситься до промислово розвинених регіонів України. На 2020 р. обсяги реалізованої промислової продукції підприємствами регіону склали 98,1 млрд грн, що становило майже 4% (3,9%) від загальнодержавного значення цього показника, поступаючись лише Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, Київській, Полтавській, Харківській областям та м. Києву. При цьому за 2015–2020 рр. частка Львівщини зросла – на 0,6 в. п.

За останні 10 років (2011–2020 рр.) обсяги реалізованої промислової продукції (товарів, послуг) підприємствами Львівської області збільшилися у 4,1 рази. Більше того, у металургійному вироб-

ництві, виробництві готових металевих виробів, виробництві автотранспортних засобів, причепів та напівпричепів темпи приросту цього показника були ще вищими. Збільшилися обсяги реалізації практично у всіх галузях промисловості, які відносяться до високопродуктивних, у т. ч. у машинобудуванні – у 3,8 рази, що позитивно.

Однак, по-перше, ці тенденції в значній мірі обумовлені інфляційними процесами на противагу нарощуванню виробничих потужностей, їх технологічної модернізації та приросту готової продукції; по-друге, для промисловості Львівщини характерна низка проблемних аспектів функціонування й подальшого розвитку.

До прикладу, в регіоні практично не зростають обсяги виробництва продукції промисловості у натуральному вираженні. Так, середньорічний індекс промислової продукції за 2013–2020 рр. склав лише 100,9%; у 2014–2016 та 2019 рр. був зафіксований спад. Аналогічні тенденції характерні й безпосередньо для переробної промисловості, тоді як металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів мало спад у 2013–2014, 2016 та 2019–2020 рр. Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів просідає в середньому на 5,5% щорічно, а машинобудування – на 3,4%. Таким чином, є більші підстави стверджувати про спад чи принаймні про намагання зберегти існуючі обсяги виробництва й збуту промислової продукції, аніж про їх нарощування.

Потрібно вести мову й про недостатньо продуктивну, а відтак раціональну, галузеву структуру промисловості Львівської області. Так, назагал у 2020 р. 73,8% обсягу реалізованої промислової продукції припадало на переробну промисловість, що позитивно. Однак найбільш продуктивні та технологічні галузі промисловості обіймали не надто високі позиції у загальній структурі: машинобудування – лише 7,8%, виробництво автотранспортних засобів – 5,7%, виробництво інших машин та устаткування – 1,0%, виробництво електричного устаткування – 0,7%, виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції – 0,4%, виробництво фармацевтичних продуктів – 1,3%.

Більше того, для більшості зі згаданих галузей промисловості за 2011–2020 рр. характерне зменшення частки в структурі реалізованої продукції (товарів, послуг), зокрема в машинобудуванні та у виробництві електричного устаткування на 0,6 в. п., у виробництві комп'ютерів, електронної та оптичної продукції – на 0,5 в. п., у виробництві фармацевтичних продуктів – на 0,3 в. п.

Відбуваються негативні зміни й у інституційній структурі суб'єктів – промислових підприємств Львівщини. Мова передусім йде про скорочення чисельності великих і середніх промислових під-

приємств. Так, за 2012–2020 рр. кількість великих підприємств цього виду економічної діяльності зменшилася на 22,2%.

Кількість середніх підприємств скоротилася на 2,0% або на 7 од., але це також є свідченням того, що для сектора середнього промислового бізнесу не характерне активне зростання. Це підтверджується й тим, що за аналізований часовий період зменшилася також і частка середніх та великих підприємств у загальній чисельності підприємств відповідного розміру – на 5,1 та 8,3 в. п.

Натомість відбулися позитивні зміни в структурі відносно суб'єктів сектора малого бізнесу, зокрема збільшилися й кількість, й частка чисельності малих промислових підприємств. Відповідні показники за 2012–2020 рр. становили 125,6% та 0,5 в. п. Таким чином, промисловість Львівщини все більше представляється з суб'єктами дрібнішого бізнесу, аніж потужними промисловими гігантами. В регіоні налічується всього 14 великих промислових підприємств.

Такі тенденції призвели й до послаблення потенціалу цього виду економічної діяльності в створенні нових робочих місць та забезпеченні населення області зайнятістю. Так, за 2011–2020 рр. на великих промислових підприємствах краю було звільнено 41,1 тис. осіб або понад половину (57,4%) від загальної чисельності зайнятих на великих промислових підприємствах. Парадоксально, але зменшилася чисельність зайнятих й на малих промислових підприємствах (попри збільшення кількості самих підприємств).

Яскравим свідченням тенденції до послаблення потенціалу сектора великого бізнесу промисловості Львівської області можна вважати чітко виражений тренд до зниження частки великих промислових підприємств у загальних обсягах реалізованої промислової продукції. Так, якщо у 2011 р. на великі підприємства припадало 42,8% реалізованої промислової продукції, то до 2020 р.

показник зменшився до 23,6%, що було на 19,2 в. п. менше (рис. 1). Відповідно, за 2017–2020 рр. частка суб'єктів великого підприємництва в обсягах реалізованої промислової продукції регіону коливалася в діапазоні 23–26%, тоді як на суб'єкти малого й середнього бізнесу припадало 74–77%, що свідчить й про недостатній внесок великої промисловості в економіку Львівщини.

Хоча назагал в динаміці обсяги реалізації промислової продукції за 2011–2020 рр. зросли у всіх секторах підприємництва, а саме великого – у 2,0 рази, середнього – у 6,7 рази, а малого – у 6,7 рази.

Позаяк внесок промислових підприємств у ВРП регіону залишається відносно низьким. Якщо великі промислові підприємства забезпечують близько 58% від реалізованої продукції суб'єктами великого бізнесу регіону, то середні – близько 33%, а малі – лише близько 19%.

Таким чином, на сучасному етапі розвиток промисловості Львівщини характеризується низкою суттєвих проблемних аспектів, а суб'єкти господарювання, які її утворюють, потребують різносторонньої підтримки, як приватної, так і публічної. Зокрема, нарощуванню виробничих потужностей, збільшенню обсягів виробництва і збуту продукції, модернізації техніко-технологічної бази виробництва сприятимуть інструменти:

- регіональної бюджетно-грантової підтримки пріоритетних проектів у стратегічних галузях промисловості;
- участі підприємств у державних закупівлях;
- реалізації проектів державно-приватного партнерства;
- надання пріоритетного статусу місцевим виробникам у проектах місцевих ініціатив;
- формування сприятливого інвестиційного клімату в регіоні та сприяння в залученні капітальних інвестицій;

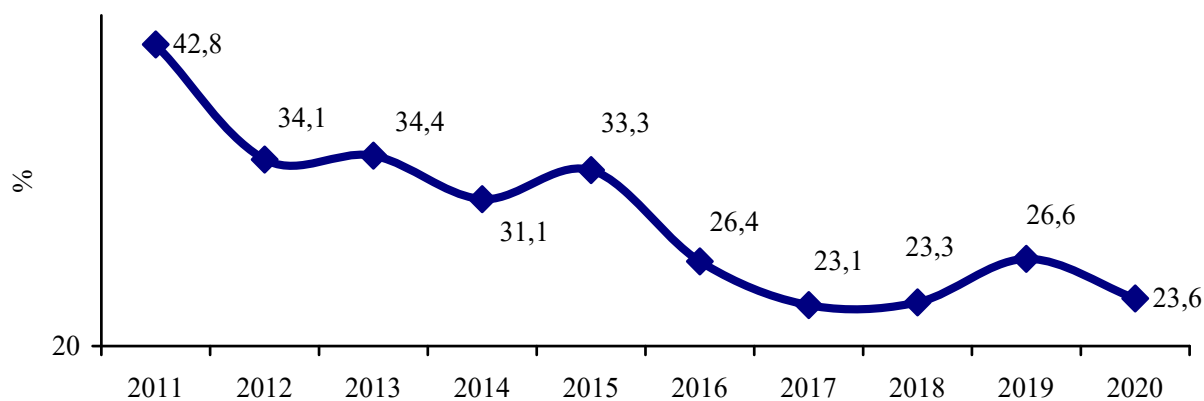

Рис. 1. Частка великих промислових підприємств у загальних обсягах реалізованої промислової продукції підприємствами Львівської області у 2011–2020 рр., %

Джерело: складено за: Головне управління статистики у Львівській області. URL : <http://www.lv.ukrstat.gov.ua>

– створення локальних інтегрованих структур для алокації та реалізації потенціалу бізнесу, науки, суспільства, влади.

З іншого боку, для Львівщини характерний цілий комплекс проблем соціального характеру. Це і одні з найвищих у країні темпи депопуляційних процесів (за 1991–2020 рр. чисельність населення області зменшилася на близько 10%), і один із найнижчих у країні показник рівня охоплення дітей дошкільними навчальними закладами (близько 50%), і високий рівень соціальної вразливості населення, зокрема гірських, старо-промислових, віддалених від обласних центрів територій.

Значна частина населення гірських районів регіону характеризується обмеженою доступністю до повноцінної системи елементів соціальної інфраструктури. Зростає міграційна (особливо зовнішня) активність населення, зокрема молоді, спеціалізованих та інтелектуальних кадрів.

Низьким є рівень офіційних доходів населення Львівської області. Так, у 2010–2019 рр. рівень доходів населення регіону стабільно відносився до когорти нижчих, ніж у середньому за регіонами країни.

У Львівській області порівняно невисоким залишається й рівень витрат населення, що характеризує послаблення купівельної спроможності та погіршення можливостей із задоволення споживчих потреб. Схожі тенденції простежуються й для середньої заробітної плати. Нижчий рівень як середньої заробітної плати, так і доходів населення загалом (стабільно менші показники в порівнянні з середньодержавними значеннями) може виступати одним зі вагомих соціальних чинників – детермінант погіршення якості життя в регіоні.

Достатньо напруженою є й ситуація відносно соціально вразливих категорій населення, адже в області проживають близько 30 тис. малозабезпечених сімей, у тому числі 11,5 тис. малозабезпечених багатодітних сімей, 33,7 тис. дітей з інвалідністю; 8,6 тис. громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи; 1,5 тис. ветеранів УПА; 10,2 тис. осіб, реабілітованих за статтею 3 Закону України “Про реабілітацію жертв політичних репресій на Україні” та потерпілих від політичних репресій¹.

Попри наявність в регіоні необхідного інституційно-програмного забезпечення, вибудовану інституційно-організаційну систему формування й реалізації регіональної соціальної політики, постійного впровадження системи заходів бюджетно-фінансового, економічного, гуманітарного, суспільно-психологічного, інформаційного та іншого характеру, як показують реалії, зусиль

владних структур все ще недостатньо для системного покращення якості життя населення та вирішення нагальних соціальних проблем населення Львівщини.

Як показує зарубіжний досвід, значно більш ефективним є підхід, що отримав назву соціального діалогу та партнерства, за якого плануються і реалізуються спільні заходи низки суб’єктів, які представляють абсолютно різні сектори суспільства, але за рахунок цього забезпечується вища ефективність та варіативність політики, вона охоплює значно ширший (як за обсягами, так і в структурі) контингент реципієнтів. Позаяк попри кращу результативність політики вона має й ефекти синергії у вигляді вигоди для кожного з учасників цієї форми публічно-приватного партнерства (рис. 2).

Конкретним прикладом формування й втілення в життя публічно-приватної соціально відповідальної політики на Львівщині може стати реалізація ініціативного соціального проекту “Розробка та виготовлення механіко-електричного складного триколісного велосипеда” з універсальним складаним заднім мостом.

Пропонована конструкція велосипеда може використовуватися для оздоровлення та реабілітації підлітків і людей без обмеження віку, а також людей із обмеженими можливостями.

Важливою складовою велосипеда є оригінальність та універсальність конструкції вузла заднього моста. Даний задній міст може бути використаний для трансформації двоколісних у триколісні велосипеди та навпаки, електро-велосипедів на базі двоколісних велосипедів із суцільними та складними рамами, вітчизняних та закордонних виробників, крім того, може знайти застосування у різноманітних конструкціях велосювілів та велоколясок.

У зв’язку з цим була проведена робота щодо оформлення патенту на корисну модель – універсальний складний задній міст велосипеда.

Для України альтернативи інноваційному розвитку економіки немає. Адже без інноватора, тобто винахідника, раціоналізатора ні про який інноваційний розвиток говорити не доводиться.

У рекомендаціях парламентських слухань “Збалансований розвиток людського капіталу в Україні: завдання освіти та науки” (10.04.20219 р.) констатується, що “в економіці України склалися вкрай несприятливі умови для винахідницької діяльності та використання винаходів. Винахідництво і раціоналізаторство втратили характер масового руху, що ускладнює розбудову економіки на інноваційній основі”.

Частка заявок на винаходи від національних заявників-юридичних осіб становить 50,7%, тоді

¹ Комплексна програма соціальної підтримки окремих категорій громадян Львівської області 2021–2025 роки. URL: https://loda.gov.ua/soc_prohramy.

Влада	Бізнес	Наука	Громадськість
<i>Функції та завдання</i>			
<ul style="list-style-type: none"> ➤ інституціалізація та координація співпраці; ➤ формування і фінансування замовлення на виробництво соціальної продукції; ➤ створення площадок для підготовки і реалізації проектів 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ розширення заходів соціальної відповідальності; ➤ співпраця з науковим середовищем та громадським сектором; ➤ співфінансування соціально значимих публічно-приватних проектів 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ обґрунтування політики сталого розвитку територій, міст; ➤ створення науково-технічної продукції в сфері соціальних інновацій; ➤ співпраця з бізнесом в інноваційно-інтелектуальній сфері 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ популяризація в суспільстві соціально відповідальних проектів; ➤ акумулювання інформації про потреби та перспективні проекти; ➤ здійснення контролю ефективності політики та використаних ресурсів
<i>Можливості</i>			
<ul style="list-style-type: none"> ➤ послаблення соціальних проблем, зниження соціальної вразливості населення; ➤ відновлення виробничо-промислового потенціалу; ➤ покращення суспільного іміджу та інвестиційної привабливості територій; ➤ імпортозаміщення 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ отримання дієвої організаційно-ресурсної підтримки; ➤ нарощування обсягів виробництва; ➤ розширення внутрішнього ринку та створення нових ринків збуту; ➤ покращення фінансового стану 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ можливості практичної реалізації результатів наукових досліджень; ➤ залучення додаткового фінансування; ➤ можливості комерціалізувати результати наукової творчої діяльності 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ задоволення суспільних потреб, зниження соціальної напруги; ➤ розвиток громад за рахунок внутрішнього ресурсу; ➤ збереження, розвиток та ефективне використання людського капіталу

Рис. 2. Функції та переваги суб'єктів публічно-приватного партнерства

Джерело: авторська розробка

як іноземних – майже 96%. Це негативний наслідок дії прийнятої у 2007 р. постанови Кабміну, якою у 35 разів було збільшено розміри зборів за подання заявок і підтримку чинності патентів на винаходи і корисні моделі. Відтоді заявки почали оформляти переважно на корисні моделі і на фізичних осіб. Та замість того, щоб зробити належні висновки, Кабінет Міністрів України постановою № 496 від 12 червня 2019 р. знову підвищив збори у 4 рази для винаходів та у 12 разів – для корисних моделей. Такі дії спрямовані на знищення винахідництва.

За даними Держстату, в економіці України використовуються близько 7% від загальної кількості чинних патентів, 6% – корисних моделей, 4% – промислові зразки. Отже, більшість захищених охоронними документами об'єктів патентного права (винаходів, корисних моделей, промислових зразків) у виробництві не використовуються і припиняють свій життєвий шлях відразу після розробки й отримання правової охорони.

У США патентні збори (на рівні 30 дол. США) залишалися незмінними протягом 70 років, гарантуючи, що практично будь-який громадянин може брати участь у промисловій революції. Дослідники відзначають, що “дешевий” патентний закон

Сполучених Штатів Америки був і залишається секретом великого успіху цієї країни.

У країнах ЄС застосовують інноваційні ваучери як інструмент інноваційної політики, спрямований на стимулювання взаємодії між інноваторами, малими підприємствами і науковими організаціями. Ваучери видаються потенційним виробникам інноваційних товарів чи послуг і є важливим елементом державно-приватного партнерства. В Європі запроваджено 25 схем інноваційних ваучерів вартістю від 500 до 25 тис. євро.

В Україні інноваційний ваучер як інструмент стимулювання, зокрема винахідництва та випуску інноваційного продукту, не знайшов застосування.

Головна причина існуючих недоліків у справі підтримки інноваційної діяльності в Україні – відсутність політичної волі і контролю з боку уряду, відповідних міністерств, парламенту і профільних комітетів.

Триколісний велосипед у складеному вигляді можна транспортувати у багажнику легкового автомобіля, перевозити у ліфтах багатоквартирних будинків, компактно зберігати у приміщенні.

На даний час існує діючий зразок описаного вище триколісного велосипеда, в тому числі з

електричним приводом та комплект креслень відкоректований відповідно до результатів випробування велосипеда.

Важливою складовою цього пілотного проекту має стати сприяння та підтримка міською та обласною владами ініціаторів у процесі доведення даного виробу до серійного промислового зразка, випуску першої партії триколісних велосипедів для найбільш вразливої верстви населення регіону та в подальшому – промоції даного виробу на ринку України.

Згідно зі статистичними даними близько 40% населення Львівщини налічують люди, яким за 50 років і які можуть бути потенційними споживачами трьохколісних велосипедів або їх незалежної складової – універсального складеного заднього моста велосипеда. Окрім цього, для оздоровлення та реабілітації велосипед можуть використовувати будь-які вікові категорії людей, починаючи з підліткового віку (наприклад з 12–14 років). Така статистика орієнтовна і для інших регіонів України.

Потрібно зауважити, що практичний бік впровадження проекту передбачає визначення конкретних інструментів, реалізація яких, власне, й дозволить його започаткувати, залучити партнерів, розвивати та ефективізувати, в ідеалі – забезпечити поширення позитивної практики на інші території чи регіони країни. Такими інструментами, до прикладу, можуть слугувати:

- включення відповідних заходів (проекту) до Комплексної програми соціальної підтримки окремих категорій громадян Львівської області на 2021–2025 роки та до Комплексної програми соціальної підтримки учасників АТО (ООС) та їхніх родин, бійців-добровольців АТО, а також родин Героїв Небесної Сотні на 2021–2025 роки;

- оголошення конкурсу (тендеру) та обрання підприємства-виробника (чи декількох);

- розробка дорожньої карти реалізації проекту (визначення суб'єктів – учасників, джерел фінансування та складу заходів, черговості їх реалізації, строків, механізмів залучення, розподілу й використання коштів і т. ін.);

- визначення інструментів контролю реалізації та ефективності проекту, його пролонгації, поширення позитивного досвіду на інші внутрірегіональні проекти чи в інших регіонах країни.

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Соціальна відповідальність – одна з найбільш дієвих та ефективних форм співпраці влади, бізнесу, науки та громадськості, що забезпечує синергійні ефекти у вигляді досягнення більш якісної та ефективної державної політики соціального захисту й підтримки населення, стимулювання розвитку бізнесу, інклюзії науки в реальний сектор економіки, громадського контролю. Однак реалізація таких

практик здійснюється на базі конкретних бізнес-проектів. Однією з таких є реалізація соціального проекту “Розробка та виготовлення механікоелектричного складного триколісного велосипеда з універсальним складаним заднім мостом”, що стане пілотною щодо подальшого збільшення обсягів та чисельності практик публічно-приватного партнерства зі спільної соціальної відповідальності влади, бізнесу, науки та суспільства, що дозволить підтримати, зберегти й розвинути виробничий потенціал регіону, наростити обсяги промислового виробництва, забезпечити локалізацію (виробництво й збут продукції на внутрішньорегіональному ринку), вирішити низку соціальних проблем, популяризувати науководослідну та інноваційну діяльність, покращити інвестиційне середовище, а також стимулювати розвиток малого виробничого та одночасно соціально відповідального бізнесу.

Подальші наукові дослідження у цьому напрямі мають стосуватися обґрунтування положень формування інституційного середовища підготовки й реалізації соціально відповідальних проектів, взаємодії в цій сфері представників влади, бізнесу, науки і громадськості на постійній основі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бедзай О. В., Федченко Т. В. Соціальна відповідальність бізнесу: проблеми розвитку та бухгалтерського обліку. *Культура народів Причорномор'я*. 2013. № 256. С. 70–74.
2. Білан О. С. Корпоративна соціальна відповідальність як чинник підвищення вартості компанії. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип. 54. С. 75–79.
3. Васильців Т. Г., Гринкевич С. С. Формування середовища економічної безпеки підприємництва в Україні. *Економічний часопис-XXI*. 2015. № 3–4 (1). С. 24–27.
4. Васильців Т. Г., Лупак Р. Л., Рудковський О. В. Напрями та засоби стимулювання соціальної відповідальності підприємництва в Україні. *Економіка та держава*. 2019. № 5. С. 4–8.
5. Герасименко О. Соціальний облік та нефінансова звітність як інструмент реалізації соціальної відповідальності. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2012. № 137. С. 39–43.
6. Карпенко О. О., Мандзюк Н. К. Соціальна відповідальність як чинник економічного розвитку вітчизняних підприємств. *Ефективна економіка*. 2018. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6219>.
7. Левицька С. О. Соціальний облік: методичний підхід та організаційне забезпечення. *Вісник Національного університету “Львівська політехніка”*. 2014. № 797. С. 255–262.
8. Лупак Р. Л. Економічне обґрунтування стратегічного управління конкурентоспроможністю підприємства. *Бізнес Інформ*. 2013. № 4. С. 320–325.

9. Мостепанюк А. В. Сутність, принципи та методи реалізації корпоративної соціальної відповідальності в сучасній ринковій економіці. *Бізнес Інформ*. 2019. № 11. С. 13–22.

10. Чижишин О. І. Значення і сутність соціальної відповідальності в умовах функціонування ринкової економіки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Вип. 6(3). С. 127–130.

REFERENCES

1. Bedzaj, O. V. and Fedchenko, T. V. (2013), “Social responsibility of business: problems of development and accounting”, *Kultura narodiv Prychornomoria*, no. 256, pp. 70–74.

2. Bilan, O. S. (2020), “Corporate social responsibility as a factor in increasing the company's value”, *Prychornomorski ekonomichni studii*, vol. 54, pp. 75–79.

3. Vasyl'tsiv, T. H. and Hrynkevych, S. S. (2015), “Formation of an environment of economic security of entrepreneurship in Ukraine”, *Ekonomichnyj chasopys-XXI*, no. 3–4 (1), pp. 24–27.

4. Vasyl'tsiv, T. H. Lupak, R. L. and Rudkovs'kyj, O. V. (2019), “Directions and means of stimulating social responsibility of entrepreneurship in Ukraine”, *Ekonomika ta derzhava*, no. 5, pp. 4–8.

5. Herasymenko O. (2012), “Social accounting and non-financial reporting as a tool for implementing social responsibility”, *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka*, no. 137, pp. 39–43.

6. Karpenko, O. O. and Mandziuk, N. K. (2018), “Social responsibility as a factor in the economic development of domestic enterprises”, *Efektivna ekonomika*, no. 4, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6219>.

7. Levyts'ka, S. O. (2014), “Social accounting: methodical approach and organizational support”, *Visnyk Natsional'noho universytetu “L'vivs'ka politekhnika”*, no. 797, pp. 255–262.

8. Lupak, R. L. (2013), “Economic justification of strategic management of enterprise competitiveness”, *Biznes Inform*, no. 4, pp. 320–325.

9. Mostepaniuk, A. V. (2019), “The essence, principles and methods of implementing corporate social responsibility in the modern market economy”, *Biznes Inform*, no. 11, pp. 13–22.

10. Chyzhyshyn, O. I. (2016), “The meaning and essence of social responsibility in the conditions of the functioning of the market economy”, *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*, vol. 6(3), pp. 127–130.

Стаття надійшла до редакції 18 травня 2022 р.